

سوال های متن درس چهارم - تاریخ ادبیات پیش از اسلام و قرن های اولیه هجری (علوم و فنون ۱)

- ۱- زبان ایرانیان پیش از اسلام چه بود؟
- ۲- در ایران پیش از اسلام آثار فرهنگی - ادبی چگونه حفظ می شد؟ با ذکر مثال.
- ۳- از نظر تاریخی زبان های ایرانی به چند دسته تقسیم می شوند؟ نام ببرید
- ۴- زبان فارسی باستان را توضیح دهید.
- ۵- زبان فارسی میانه را توضیح دهید.
- ۶- زبان رسمی دوران ساسانی چه بود؟
- ۷- نام دیگر زبان پهلوی چیست؟ چرا؟
- ۸- چه آثاری به زبان پهلوی تالیف شده است؟
- ۹- وضعیت اشعار به زبان پهلوی چگونه است؟
- ۱۰- کدام قطعات شعری پهلوی، در میان اندرزنامه های منثور جای دارد؟
- ۱۱- تحوّل زبان فارسی از چه زمانی آغاز شد؟
- ۱۲- تحوّلات زبان فارسی پس از ورود اسلام چه بود؟ سه قرن اوّل هجری

سه قرن اول هجری

- ۱۳- نخستین دولت اسلامی ایران پس از ساسانیان چه نام داشت؟
- ۱۴- چرا به زبان فارسی نو، فارسی دری هم گفته می شود؟ (خودارزیابی)
- ۱۵- نخستین منطقه رواج فارسی دری کجا بود؟

۱۶- ایرانیان در سه قرن نخست هجری به چه فعالیت هایی ادامه دادند و آثار را به چه زبان هایی پدید آوردند؟

۱۷- پس از دولت طاهری کدام دولت سر کار آمد؟ توسط چه کسی؟

۱۸- اقدامات یعقوب لیث صفاری چه بود؟

۱۹- زبان رسمی دولت صفاری چه بود؟ چرا؟

۲۰- حکومت های سه قرن اول هجری را نام ببرید؟

قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم

۲۱- مهمترین دوره تمدن اسلامی در چه زمانی و دولتی بوده است؟

۲۲- عمده ترین مرکز فرهنگی سامانیان کدام شهر بود؟

۲۳- علت درخشش سامانیان چه بود؟

۲۴- درخشش سامانیان چگونه به تیرگی گرایید؟

۲۵- غزنویان برای ماندگاری حکومت خود چه کردند؟

۲۶- در مجموع ق ۴ چه دوره ای است؟

۲۷- کدام دانشمندان و شاعران در دوره طلایی و شکوفایی روح ایرانی درخشیدند؟

۲۸- عوامل رشد و گسترش زبان و ادب پارسی را این دوره زمانی بنویسید.

۲۹- علت افزایش آمیختگی فارسی دری با عربی در ق ۴ و ۵ چیست؟

شعر

۳۰- ویژگی های شعر فارسی در ق ۴ و ۵ چیست؟

۳۱- شعر ق ۴ و ۵ به دست چه کسی بنیاد نهاده شد؟ عنوان او چیست؟ (پدر شعر فارسی لقب

کیست؟)

۳۲- رایج ترین انواع شعر فارسی ق ۴ و ۵ چه بود؟

۳۳- شعر حماسی با چه کسی به اوج رسید؟

۳۴- چگونه شعر مدحی (مدیحه سرایی) جایگاه خود را پیدا کرد؟

۳۵- شعر غنایی با کدام شاعران قوت و استحکام یافت؟

۳۶- شعر تعلیمی (حکمی و اندرزی) در چه دوره به پختگی رسید؟

۳۷- موعظه و نصیحت از چه قرنی معمول گردید؟ در چه قالب‌های شعری؟

۳۸- دو قصیده سرای تعلیمی نام ببرید؟

۳۹- چه موضوعات دیگری در شعر ق ۴ آغاز گشت؟

نثر

۴۰- ویژگی‌های نثر دوره سامانی را بنویسید.

۴۱- کتاب‌های نثر فارسی دوره سامانی را نام ببرید.

پاسخ نامه سوال های متن - درس چهارم (فنون ۱)

۱- پارسی یا فارسی

۲- آثار سینه به سینه حفظ می شده. مثلاً کتاب اوستا را موبدان برای مراسم دینی از حفظ می خواندند تا در دوره ساسانی به نگارش در آمد.

۳- فارسی باستان - فارسی میانه - فارسی نو

۴- فارسی باستان در دوره هخامنشیان رایج بود. آثار برجای مانده زبان فارسی باستان، فرمانها، نامه های شاهان هخامنشی به خط میخی است.

۵- فارسی میانه: پارتی - پهلوی / پارتی در دوره اشکانیان و متداول در شمال و شمال شرقی ایران.

۶- زبان پهلوی

۷- فارسی میانه - زبان پهلوی به ناحیه پارس تعلق داشته و میان فارسی باستان و فارسی نو قرار داشته است.

۸- بیشتر، آثار دینی زردشتی است / یادگار زیریران رنگ دینی دارد / کلیله و دمنه و هزار ویک شب که ترجمه عربی و فارسی آن در دست است.

۹- شعر پهلوی کم است / دچار تحریف شده / بعضی تعلیمی و اخلاقی اند.

۱۰- منظومه «درخت آسوریک» و «یادگار زیریران» در میان اندرزنامه های منثور جای دارند.

- ۱۱- پس از ورود اسلام به ایران
- ۱۲- گام نهادن در مرحله جدید با بهره‌گیری از الفبای خط عربی - رواج تدریجی خط عربی - کنار گذاشتن برخی از صداهای زبان عربی
- ۱۳- طاهریان
- ۱۴- دری، زبان درباری ساسانیان، زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی بوده است.
- ۱۵- مشرق و شمال شرقی ایران
- ۱۶- فعالیت‌های علمی- ادبی / زبان فارسی، پهلوی، عربی
- ۱۷- دولت مستقل صفاری / یعقوب لیث صفاری
- ۱۸- ایجاد حکومت مستقل ایرانی / برانداختن یا تضعیف حکومت بغداد / تلاش برای بازگرداندن اقتدار ایران
- ۱۹- فارسی دری / زیرا نه با زبان عربی آشنایی داشت و نه اجازه داد که این زبان در حکومتش به کار رود.
- ۲۰- طاهری / صفاری / سامانی / آل بویه / حکومت‌های کوچک دیگر
- ۲۱- ق ۴ و نیمه اول ق ۵ / دولت سامانی
- ۲۲- بخارا
- ۲۳- آثار ارزشمند دانشمندان ایرانی شهر بخارا به فارسی و عربی / وجود بعضی از امرای سامانی صاحب فضل و ادب / و تشویق شاعران و مترجمان
- ۲۴- شکست سامانیان از ترکان آل افراسیاب / افتادن خراسان به دست سبکتگین و بعد پسرش محمود / تشکیل غزنوی در سال ۳۵۱ در شهر غزنه
- ۲۵- رواج زبان فارسی / آراستن دربار تا پایان سلطنت مسعود به شاعران بزرگ مثل عنصری، فرخی، منوچهری
- ۲۶- دوره غلبه، رواج، حفظ و ارائه آداب و رسوم ملی / ایجاد حماسه‌های ملی
- ۲۷- دانشمندان: زکریای رازی، بوعلی سینا (تبحر در علوم زمان خود و تالیف به عربی و فارسی)

شاعران: رودکی، فردوسی، عنصری

۲۸- تاکید امرای سامانی بر ضرورت تالیف به زبان فارسی دری / گردآوری تاریخ و روایات گذشته ایرانی / تشویق شاعران و نویسندگان

۲۹- افزایش آمیختگی زبان فارسی با عربی / ورود اصطلاحات علمی، ادبی، دینی و سیاسی جدید از راه ترجمه متون عربی / تالیف آثار دانشمندان به عربی برای یافتن خوانندگان بیشتر در دنیای اسلام

۳۰- سادگی فکر / روانی کلام / نظر به واقعیت بیرونی / مفاهیم ذهنی در حد تعالیم اخلاقی / آوردن ترکیب های تازه / استعاره های دلپذیر / تشبیهات گوناگون / انواع توصیف

۳۱- رودکی / پدر شعر فارسی

۳۲- حماسی / مدحی / غنایی / تعلیمی

۳۳- فردوسی

۳۴- سرودن شعر مدحی به پیروی از شعر عربی / وجود شاعران درباری / مدح پادشاهان

۳۵- رودکی / شهید بلخی

۳۶- سلجوقیان

۳۷- از آغاز ق ۴ / قالب قطعه و قصیده

۳۸- کسایی سپس ناصر خسرو

۳۹- داستان سرایی / قصه پردازی / آوردن حکایتها و مثلها

۴۰- نثر دوره سامانی ساده و روان / توجه به موضوع های حماسی، ملی و تاریخی / رایج نبودن اصطلاحات علمی، اشعار و امثال

۴۱- شاهنامه ابومنصوری: نوشته دانشوران خراسان / تاریخ گذشته ایران

ترجمه تفسیر طبری: نوشته محمد بن جریر طبری / زبان عربی / ترجمه به فارسی توسط دانشمندان آن زمان

تاریخ بلعمی: ترجمه توسط ابوعلی بلعمی به فارسی / به دستور منصور بن نوح سامانی / افزودن
اطلاعات دیگری راجع به ایران / حذف مطالبی از اصل تاریخ

اصل کتاب تاریخ بلعمی: تاریخ الرسل والملوک / نوشته محمد بن جریر طبری / زبان عربی